

Flyktingsituationen efter det andra världskriget och dess lösning - försök till en begränsad översikt.

©: *Lennart Eriksson, lelle@lelles.com*
statsvetare och sociolog

Syftet med denna framställning är dels att jämföra förutsättningarna för att lösa olika flyktingproblem, som uppstått i slutet av 1940-talet, detta huvudsakligen utifrån demografiska aspekter, dels att jämföra hur dessa problem slutligen blivit lösta. Jag har valt att studera Tyskland, Italien, Finland och arabstaterna Jordanien, Egypten, Libanon, Irak och Syrien. Dessa arabstater kommer härnäst att benämnas "Arabien". Urvalet av länder grundas dels på att Italien och Finland, eller i vart fall deras ledare, dvs. Benito Mussolini och general Gustaf Mannerheim av förvisso olika skäl, stod på det anfallande och förlorande Tysklands sida i det andra världskriget. En annan gemensam faktor är, att såväl Tyskland, Italien som Finland därefter har tvingats göra landavträdelser. Tyskland har således förlorat t.ex. Schlesien och Ostpreussen. Finland har förlorat Viborgs län och Italien har förlorat Istrien. Härtill kommer, att palestiniernas ledare under det andra världskriget, Stormuffin av Jerusalem Hajj Amin al-Husseini, liksom Mussolini och Mannerheim, också stod på det anfallande och förlorande Tysklands sida under det andra världskriget, och palestinierna förlorade, såväl som Tyskland, Finland och Italien, också territorium efter det andra världskriget. Palestiniernas ledare har dessutom efter det andra världskriget allierat sig med arabstaterna i flera förlorade anfallskrig. Det finns därför skälig anledning att i denna översikt också inbegripa palestiniernas flyktingsituation. Det kan också noteras, att inga av här undersökta stater har bedrivit anfallskrig efter det andra världskriget, med undantag av arabstaterna.¹

Samtliga uppkomna flyktingproblem har fått sin lösning blott några få år efter det problemen uppkom, med undantag av problemet rörande de palestinska flyktingarna, som fortfarande efter 56 år inte är löst. Lösningen har i samtliga fall varit att integrera flyktingarna i de återstående delarna av sina respektive länder. De nu rådande huvudströmningarna när det gäller att försöka lösa den palestinska flyktingfrågan är dels att försöka etablera en palestinsk stat, dels att utplåna Israel. Inget av dessa alternativ har hittills visat sig vara särskilt framgångsrikt. Frågan om integration i Arabien diskuteras såvitt jag vet inte.

Resultatet av min statistiska undersökning redovisas i nedan angivna tabeller. En analys av resultatet ger anledning till bland annat följande slutsatser och kommentarer.

Arabien territoriella förmåga att ta emot flyktingar var i slutet på 1940-talet i vart fall inte mindre än t.ex. Finlands förmåga.

Tyskland har, bland här undersökta stater, förlorat störst relativ och absolut andel av sitt tidigare territorium, samt har mottagit störst relativ och absolut andel av totala antalet flyktingar efter det andra världskriget. Tyskland har dessutom, liksom Finland och

Italien, integrerat dem alla kort tid efter krigshandlingarnas avslutande, samt har därefter inte bedrivit anfallskrig, vare sig för att återta förlorat territorium eller av andra skäl. Arabien har däremot därefter bedrivit flera anfallskrig som i flertalet fall haft som syfte att återta förlorat territorium, men har förlorat samtliga dessa krig. Man har alltså till skillnad från övriga här undersökta stater försökt återta territorium, trots att man förlorat näst minst andel av sitt territorium jämfört med övriga undersökta stater, och endast en dryg tiondedel av vad Tyskland förlorat. Arabien har såvitt känt ännu efter 56 år inte mottagit och integrerat någon flykting.² De har i stället hänvisats till att bo i flyktingläger.³

Arabien yta, sådan den ovan definierats, kan enligt mina beräkningar innehålla cirka 188 miljoner människor för att motsvara den nuvarande folktätheten i Tyskland. Det tycks alltså finnas utrymme i Arabien för att mottaga ytterligare drygt 98 miljoner flyktingar som ännu inte integrerats. Det totala antalet palestinier "uppskattas i dag till över 5 milj. varav hälften lever i Israel och de ockuperade territorierna".⁴ Om alltså Arabien tog emot samtliga palestinier - vilket inte behövs eftersom de som t.ex. bor i Israel inte är flyktingar - skulle Arabien fortfarande ha möjlighet att ta emot ytterligare mer än 90 milj. människor innan man uppnår Tysklands befolkningstäthet.

Samtliga här undersökta flyktingsituationer har alltså fått sin lösning i fred och frihet, med undantag av frågan rörande de palestinska flyktingarna, som fortfarande efter 56 år är aktuell, trots att möjligheten till en tidig lösning genom integration, att döma av de statistiska uppgifterna, var mera gynnsam där än på samtliga andra här undersökta ställen. Möjligheterna tycks alltså vara mycket gynnsamma mot bakgrund av de rådande demografiska förhållandena i Arabien. De palestinska araberna delar dessutom samma språk, religion(er) och etnicitet som medborgarna i Arabien och det finns alltså gott om plats där. Dessutom uppges palestinernas "identitet som palestinier ... liksom andra nationsföreställningar i Mellanöstern [vara] av modernt ursprung samt nära relaterad till den judiska invandringen och staten Israels bildande".⁵ Palestiniernas identitet som palestinier är alltså kanske inte mer än etthundra år gammal, även om de förvisso bott mer än ett årtusende i Palestina.⁶ Judarnas identitet som judar är däremot mångtusenårig.

Frågan hur länge finnar bodde i Viborgs län, italienare i Istrien och tyskar i t.ex. Schlesien, liksom frågan hur länge viborgare, istrier och schlesier haft och har en identitet såsom varande just sådana, överlåter jag till den ärade läsaren att bedöma. Företrädare för dessa eventuella identiteter har i vart fall - såvitt jag vet - inte låtit sig avhöra på mycket länge, i synnerhet inte som förespråkare för att genom anfallskrig återta förlorat territorium, och dessa identiteter tycks aldrig på senare tid ha överskuggat deras identiteter som just finnar, italienare och tyskar. Palestiniernas kanske hundraåriga identitet som palestinier tycks dock, av någon från övriga här behandlande identiteter särskild anledning, överskugga deras identitet som araber, och kanske är det därför som Arabien inte önskar integrera dem. Vilken är den anledningen? Den arabiska identiteten tycks vara avsevärt äldre än etthundra år.⁷

Är det mot bakgrund av de fakta jag här anfört omöjligt att tänka sig att de palestinska araberna integreras i resten av arabvärlden? Detta tycks vara ett mera humanitärt

alternativ för den enskilda människan än att behöva riskera alternativet att fortsätta vårdas i överbefolkade flyktingläger i ytterligare 56 år. De gångna 56 åren är en avsevärt längre tid än vad någon annan flykting någonstans behövt vänta på en lösning av sin situation.

Denna lösning kräver givetvis en stor humanitär, ekonomisk och logistisk insats av arabstaterna, FN och världssamfundet. För den enskilda flyktingens välgång och välstånd tycks det mig ändå vara en insats väl värd att i vart fall överväga. Den skulle dessutom i hög grad bidra till att göra Mellanöstern till en fredens boning.

Litteraturförteckning

Nationalencyklopedin

Sennerteg, Niklas: *Stalins hämnd*, Lund: Historiska Media, 2001

Svensk uppslagsbok, 1935 års upplaga

Time Magazine, 2004-04-05.

Tabell 1: Flyktingsituationen efter det andra världskriget och det första kriget mot Israel⁸

<i>Förlorade territorier</i>	<i>Återstående territorium</i>	<i>Yta på återstående territorium</i>	<i>Antal flyktingar efter VK II</i>	<i>Flyktingar/kvkm på återst. terr.</i>
Viborgs län	Finland	338145 kvkm	400000	1,1829
Istrien	Italien	301300 kvkm	270000	0,896
Israel	Arabien	729350 kvkm	726000	1,132
	<i>Gaza</i>	365 kvkm ⁹		
Schlesien mm.	Tyskland	356733 kvkm	11,7 milj. ¹⁰	32,797

Tabell 2: Folkmängd (år) och innevånare per kvkm¹¹

Finland	4,9 milj.	(1989)	14,49
Italien	57,8 milj.	(1991)	191,83
<i>Arabien</i>			
Jordanien	4 milj.	(1990)	
Egypten	54 milj.	(1990)	
Libanon	2,7 milj.	(1990)	
Irak	17 milj.	(1988)	
Syrien	12,96 milj.	(1992)	
<i>Summa:</i>	90,66 milj.		124,30
Tyskland	82 milj.	(1994)	229,86
Gaza	1,3 milj. ¹²		35616,43

Tabell 3: Förlorat territorium

Finland: Viborgs län	35768 kvkm ¹³
Italien: Istrien	ca 3800 kvkm ¹⁴
Arabien: Israel	20770 kvkm ¹⁵
Tyskland: Schlesien mm.	113981 kvkm ¹⁶

Tabell 4: Andel förlorat territorium av ursprungligt territorium

Finland	9,6 %	(35768 av 373913 kvkm)
Italien	1,2 %	(3800 av 305100 kvkm)
Arabien	2,7 %	(20770 av 750120 kvkm)
Tyskland	24,2 %	(113981 av 470714 kvkm)

¹ Med dessa senare krig avses här arabstaternas krig mot Israel 1948, 1967 och 1973. (Det var Israel som utförde de första krigshandlingarna år 1967, men då som jag förstår för att förekomma ett nära förestående arabiskt anfall.) Dessutom stödde palestiniernas ledare Yassir Arafat Iraks och Saddam Husseins anfallskrig mot Kuwait. Samtliga dessa krig förlorades av arabstaterna.

² Sverige beviljar däremot numera, efter en praxisändring som initierats vid Migrationsverkets asylsenhet i Göteborg, permanent uppehållstillstånd åt palestinier från Västbanken och Gaza, på grund av den politiskt-humanitära situationen där. Sverige har således en mera generös attityd i förhållande till att ta emot palestinier än vad deras egna fränder i Arabien har.

³ I *Time*, 2004-04-05, s. 37 beskrivs situationen i Gaza. Bland annat heter det att "Misery is pandemic: 70 % are unemployed, 80 % live in poverty". Befolkningstätheten är, som framgår av tabell 2, enorm.

⁴ Nationalencyklopedin, bd. 14, s. 573. (tryckt 1994).

⁵ Nationalencyklopedin, p.a.s.

⁶ Nationalencyklopedin, p.a.s.

⁷ Jag är medveten om att många araber hävdar att de har "rätt" till nuvarande Israel. Det framstår emellertid som inkonsekvent att hävda att denna rätt att, efter förlorat/förlorade anfallskrig återfå förlorat territorium, endast gäller exklusivt i förhållande till Israel och inte alls görs gällande såvitt avser tyskarnas, finnarnas eller italienarnas eventuella rätt till Breslau, Viborg eller Pula.

⁸ Till Arabiens yta har jag här räknat ytan av Israels närmaste grannländer med avdrag för vad jag bedömer vara vara obeboeliga områden. Jag har alltså inkluderat hela Libanon, hälften av Syrien, hälften av Irak, hela Libanon, en tredjedel av Egypten samt hela Jordanien. Samtliga uppgifter utom antalet flyktingar till Tyskland och uträkningen av antal flyktingar/kvkm är hämtade ur Nationalencyklopedin. Uppgiften om antalet flyktingar till nuvarande Tyskland är hämtad ur Sennerteg, s. 369f. Uträkningen till höger har jag själv gjort.

⁹ *Time*, 2004-04-05, s. 37. Gaza kan räknas som återstående territorium, vilket därmed kan återgå till Egypten om en palestinsk stat inte förverkligas.

¹⁰ Det bör noteras, att inte alla - men de flesta - flyktingar kom från territorier som tidigare tillhört Tyskland. Se härom Sennerteg.

¹¹ Källa: Nationalencyklopedin, utom såvitt avser uppgifterna gällande Gaza. För Finlands, Italiens och Tysklands del inkluderar dessa befolkningssiffror alltså de flyktingar som redan integrerats. Antalet innevånare per kvkm har beräknats av mig själv med beaktande av de ytinskränkningar som anges i not 8 ovan.

¹² *Time*, 2004-04-05, s. 37.

¹³ Svensk uppslagsbok, bd. 29 sp. 752.

¹⁴ Svensk uppslagsbok, bd. 14 sp. 132. Enligt Nationalencyklopedin bd. 10 s. 4 är Istriens nuvarande yta 3160 kvkm och där bor 300000 inv.

¹⁵ Nationalencyklopedin, bd. 9 s. 622.

¹⁶ Jag har här använt mig av uppgiften om Tysklands yta ca år 1935, nämligen 470714 kvkm (Svensk Uppslagsbok, bd. 28 sp. 704) samt av ovan angiven uppgift om nuvarande territorium, vilket genom enkel subtraktion ger 113981 kvkm. [2004-05-12]